

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „СПЕЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА” ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА БОЖИНОВСКА-БЕАКА, ПРОФ. Д-Р КИРИЛ ЛОЗАНЧЕ, ПРОФ. Д-Р АНДРЕЈА АРСОВСКИ, ПРОФ. Д-Р ЈОВАН ИВЧЕВ, ПРОФ. Д-Р КОНСТАНТИН МИТЕВ, ПРОФ. Д-Р ВЛАДИМИР ЧАДИКОВСКИ, ПРОФ. Д-Р АЛЕКСАНДАР НИКОЛИЌ, ПРОФ. Д-Р БОРО ЏОНОВ, ПРОФ. Д-Р ВЛАТКО ЦВЕТАНОВСКИ, ПРОФ. Д-Р АЛЕКСАНДАР МИТЕВСКИ, ПРОФ. Д-Р ИЛИЈА МИЛЕВ, ПРОФ. Д-Р РИСТО СИМЕОНОВ И ПРОФ. Д-Р СТЕФАН ПЕТРОВСКИ, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 2002-220/82 од 361. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 13.7.2026 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- академик д-р Живко Попов, редовен професор во пензија, избран во наставно-научна област урологија, според меѓународната Фраскатијева класификација,
- проф. д-р Игор Кафтанџиев, редовен професор на Медицински факултет на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, избран во наставно-научна област трауматологија, според меѓународната Фраскатијева класификација

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „СПЕЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА” од авторите проф. д-р Гордана Божиновска-Беака, проф. д-р Кирил Лозанче, проф. д-р Андреја Арсовски, проф. д-р Јован Ивчев, проф. д-р Константин Митев, проф. д-р Владимир Чадиковски, проф. д-р Александар Николиќ, проф. д-р Боро Џонов, проф. д-р Влатко Цветановски, проф. д-р Александар Митевски, проф. д-р Илија Милев, проф. д-р Ристо Симеонов и проф. д-р Стефан Петровски, наменет за студентите на прв циклус студии и специјализантите по општа хирургија на студии на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Ракописот со наслов „Специјална хирургија” припаѓа во научната област хирургија според меѓународната Фраскатијева класификација.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Понудениот ракопис од проф. д-р Гордана Божиновска-Беака, проф. д-р Кирил Лозанче, проф. д-р Андреја Арсовски, проф. д-р Јован Ивчев, проф. д-р Константин Митев, проф. д-р Владимир Чадиковски, проф. д-р Александар Николиќ, проф. д-р Боро Џонов, проф. д-р Влатко Цветановски, проф. д-р Александар Митевски, проф. д-р Илија Милев, проф. д-р Ристо Симеонов и проф. д-р Стефан Петровски

со наслов „Специјална хирургија“ како интересен учебник за објавување во електронска форма на веб-страницата од Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е наменет за предметот Хирургија 2 во десеттиот семестар за студентите на Општа медицина на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, со неделен фонд на часови од 4+3, како и за специјализантите по општа хирургија. Приложениот ракопис е во согласност со Предметната програма за Хирургија 2, а авторите на почетокот од учебникот ја нудат токму таа Предметна програма според која и е елаборирана наставната материја во овој труд. Од понудената Предметна програма и од содржината на учебникот очигледно е дека авторите се придржувале до наставната програма предвидена за Хирургија 2.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот на проф. д-р Гордана Божиновска-Беака, проф. д-р Кирил Лозанче, проф. д-р Андреја Арсовски, проф. д-р Јован Ивчев, проф. д-р Константин Митев, проф. д-р Владимир Чадиловски, проф. д-р Александар Николиќ, проф. д-р Боро Џонов, проф. д-р Влатко Цветановски, проф. д-р Александар Митевски, проф. д-р Илија Милев, проф. д-р Ристо Симеонов и проф. д-р Стефан Петровски има вкупно 1096 страници А4 формат и според обемот ги задоволува основните критериуми за објавување на рецензиран интересен учебник во електронска форма според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во својата содржина учебникот е збогатен со табели и слики кои во прегледна форма на студентите и специјализантите им ги предочуваат и им ги поедноставуваат сложените структурни наставни единици од областа на специјалната хирургија како научна дисциплина. Станува збор, имено, за учебник што е изработен врз основа на една специфична Предметна програма од областа на специјалната хирургија составена од предметните наставници: проф. д-р Гордана Божиновска-Беака, проф. д-р Кирил Лозанче, проф. д-р Андреја Арсовски, проф. д-р Јован Ивчев, проф. д-р Константин Митев, проф. д-р Владимир Чадиловски, проф. д-р Александар Николиќ, проф. д-р Боро Џонов, проф. д-р Влатко Цветановски, проф. д-р Александар Митевски, проф. д-р Илија Милев, проф. д-р Ристо Симеонов и проф. д-р Стефан Петровски.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Овој учебник ќе биде голем придонес поради тоа што досега нема издадено комплетен учебник по Специјална хирургија кој би бил наменет за општа медицина во кој се опфатени сите наставни единици предвидени со таа програма. Токму затоа овој интересен учебник по Специјална хирургија од проф. д-р Гордана Божиновска-Беака, проф. д-р Кирил Лозанче, проф. д-р Андреја Арсовски, проф. д-р Јован Ивчев, проф. д-р Константин Митев, проф. д-р Владимир Чадиловски, проф. д-р Александар Николиќ, проф. д-р Боро Џонов, проф. д-р Влатко Цветановски, проф. д-р Александар Митевски, проф. д-р Илија Милев, проф. д-р Ристо Симеонов и проф. д-р Стефан Петровски се јавува како неопходен наставен ракопис што на студентите на Општа медицина и специјализантите по општа хирургија во голема мера ќе им го олесни совладувањето на мошне сложената материја за хируршката анатомија, хируршките болести, нивната клиничка презентација, поставување на дијагноза и индикација за оперативен

третман. Книгата го нагласува мултидисциплинарниот пристап, посебно во онколошките заболувања и политрауматизираниите пациенти.

Краток опис на содржината: На почетокот е приложена содржината што ќе им ја олесни на студентите и специјализантите ориентацијата во понудениот материјал од учебникот. Потоа следи предговор во кој авторите ги воведуваат студентите и специјализантите во основната содржина на учебникот. Материјата што се презентира во овој интересен учебник е систематизирана во следниве теми:

- **Поглавје 1 – Торакална хирургија**

Во ова поглавје авторот дава преглед на анатомските и физиолошките карактеристики на органите сместени во градниот кош, со посебен осврт на белите дробови, плеврата, дојките и тироидеата. Обработени се најчестите заболувања кои бараат торакален хируршки третман, вклучувајќи белодробни тумори, плеврални заболувања, трауми на градниот кош, карциноми на дојка, заболувања на тироидната жлезда и медијастинални патологии. Авторот јасно ги дефинира етиолошките карактеристики, клиничката презентација, дијагностичките методи, како и современите оперативни и минимално инвазивните техники во торакалната хирургија кои се применуваат во третирање на овие патологии.

- **Поглавје 2 – Кардиохирургија**

Во ова поглавје авторот дава преглед на анатомијата и физиологијата на срцето заедно со големите крвни садови. Обработени се најчестите кардиохируршки заболувања, како што се коронарната артериска болест, валвуларните заболувања, вродените срцеви мани и аортните патологии. Авторот ја опишува нивната етиологија, клиничка презентација и дијагностички методи, како и индикациите за хируршки третман. Посебен осврт е даден на современите оперативни техники кои се применуваат во кардиохирургијата. Поглавјето овозможува основно разбирање на хируршкото лекување на кардиоваскуларните заболувања.

- **Поглавје 3 – Абдомен**

Во ова поглавје авторот дава систематски приказ на основните принципи на абдоминалната хирургија. Дава опис на анатомските структури во абдоминалната празнина и органите во истата, со посебен осврт на нивната топографија, васкуларизација и меѓусебни анатомски односи. Понатаму, авторот ја обработува физиологијата на дигестивниот систем, нагласувајќи ја улогата на поединечните органи во основните физиолошки функции како што се процесите на варење, апсорпција и метаболизам. Во продолжение се опишани најчестите хируршки заболувања на абдоменот, како што се акутниот апендицитис, заболувањата на жолчното кесе, интестиналната опструкција, херниите и малигните заболувања на гастроинтестиналниот тракт. Авторот јасно ги дефинира етиологијата, клиничката слика и дијагностичкиот пристап заедно методите на лекување на истите. Поглавјето дава јасен и концизен преглед на абдоминалната хирургија и обезбедува солидна теоретска основа за разбирање на најчестите хируршки состојби и нивниот третман.

- **Поглавје 4 – Урологија**

Во ова поглавје авторот дава преглед на основните анатомски и физиолошки карактеристики на уринарниот систем. Опишани се бубрезите, уретерите, мочниот меур и уретрата, како и нивната улога во создавањето и елиминацијата на урината. Авторот ги обработува најчестите уролошки заболувања, вклучувајќи уринарни инфекции, уrolитијаза, опструктивни заболувања и тумори на уринарниот систем, нивната клиничка презентација, дијагностички методи и индикации за оперативен третман. Авторот ги презентира современите дијагностички и терапевтски пристапи, со посебен осврт на минимално инвазивните хируршки техники кои се користат во урологијата. Поглавјето дава јасен опис на најчестите патологии во урологијата и нивниот хируршки третман.

- **Поглавје 5 – Трауматологија**

Во ова поглавје авторот дава јасна дефиниција за термините и ги прикажува основните принципи на трауматологијата, со акцент на механизмите на повредување, проценката на повредениот пациент и ургентниот третман. Опишани се најчестите повреди на коските, зглобовите, меките ткива и внатрешните органи, класификација на тие повреди, механизмот на настанување и сите процеси кои се активираат при настанување на истите. Опишана е предоперативната подготовка на пациентите, можните ризици, како и постоперативни компликации и нивно менаџирање. Посебно акцент е ставен на примарниот преглед, стабилизацијата на пациентот и современите методи на хируршко и конзервативно лекување. Поглавјето обезбедува јасен приказ на основните принципи во третманот на трауматизирани пациенти.

- **Поглавје 6 - Васкуларна хирургија**

Во ова поглавје авторот ги прикажува основните анатомски и физиолошки карактеристики на артерискиот, венскиот и лимфниот систем во човековото тело. Посебно внимание е посветено на најчестите васкуларни заболувања, како што се периферната артериска болест, аневризмите, каротидната болест, венската инсуфициенција и тромбозите. Авторот ги објаснува современите дијагностички пристапи и хируршките методи на лекување, нагласувајќи ја нивната улога во превенцијата и третманот на васкуларните компликации.

- **Поглавје 7 - Детска хирургија**

Во ова поглавје авторот ги прикажува специфичностите на најчестите хируршки заболувања кај новороденчињата, доенчињата и децата. Опишани се развојните анатомски и физиолошки карактеристики кои се значајни за хируршкиот третман во детската возраст. Обработени се најчестите вродени аномалии, акутни хируршки состојби и трауматски повреди кај децата, нивната етиологија, клиничка презентација и индикации за оперативен третман. Авторот ги презентира современите принципи на дијагностика и лекување, со акцент на безбедноста и специфичните потреби на педијатриските пациенти.

- **Поглавје 8 – Детска кардиохирургија**

Во ова поглавје авторот дава преглед на вродените и стекнатите срцеви заболувања кај новороденчињата и децата за кои е потребен хируршки

третман. Опишани се анатомските и физиолошките особености на детското срце и кардиоваскуларниот систем, како и најчестите вродени срцеви мани. Авторот ги обработува современите дијагностички методи и хируршките техники што се применуваат во детската кардиохирургија, со акцент на подобрувањето на преживувањето и квалитетот на живот кај овие пациенти. Темата дава јасен опис на најчестите патологии во детската кардиохирургија и нивниот хируршки третман.

- **Поглавје 9 – Неврохирургија**

Во ова поглавје авторот ги опишува основните анатомски и физиолошки карактеристики на централниот и периферниот нервен систем. Претставени се најчестите неврохируршки заболувања, вклучувајќи мозочни тумори, краниocereбрални повреди, васкуларни малформации и дегенеративни заболувања на 'рбетниот столб, нивната етиологија, клиничка манифестација и дијагностичкиот пристап, со посебно внимание е посветено на современите хируршки техники кои се користат во третманот на овие состојби.

- **Поглавје 10 – Пластична хирургија и реконструктивна хирургија**

Во ова поглавје авторот дава преглед на принципите на пластичната и реконструктивната хирургија. Опишани се анатомските и функционалните аспекти на кожата и меките ткива, како и нивната улога во реконструкцијата по трауми, изгореници, тумори и вродени аномалии. Поглавјето ги обработува основните реконструктивни техники, трансплантацијата на ткива и естетските хируршки процедури, нагласувајќи ја нивната примена во подобрување на функцијата и изгледот на пациентите, давајќи добра основа за разбирање на основните хируршки методи и интервенции во пластичната и реконструктивна хирургија.

ЗАКЛУЧОК

При презентирањето на материјата од областа на специјалната хирургија авторите на овој труд применуваат современи начела и принципи. Наставните единици се елаборирани системски, децидно и прегледно, што е основен предуслов студентите и специјализантите да можат лесно да ја следат и да ја разберат суштината на предочената содржина од специјалната хирургија. Учебникот претставува значајно дело кое со својата структура и намена е новина со оглед на тоа дека на нашиве простори нема комплетен учебник по Специјална хирургија кој би бил наменет за студентите на Општа медицина и специјализантите по општа хирургија. Секако, таа е еднакво корисна и за веќе дипломираните студенти, како прирачник за брзо повторување и потсетување на претходно наученото.

Од сето што е погоре предочено може да се заклучи дека трудот со наслов „Специјална хирургија“ (учебник) од проф. д-р Гордана Божиновска-Беака, проф. д-р Кирил Лозанче, проф. д-р Андреја Арсовски, проф. д-р Јован Ивчев, проф. д-р Константин Митев, проф. д-р Владимир Чадиковски, проф. д-р Александар Николиќ, проф. д-р Боро Џонов, проф. д-р Влатко Цветановски, проф. д-р Александар Митевски, проф. д-р Илија Милев, проф. д-р Ристо Симеонов и проф. д-р Стефан Петровски ги задоволува основните критериуми за објавување во форма на рецензиран интерен учебник. Поради

тоа, како членови на Рецензентската комисија, со задоволство им предлагаме на членовите на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки во Штип да го прифатат овој труд за објавување како електронски интерен учебник на веб-страницата во е-библиотеката на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Живко Попов, с.р.

Проф. д-р Игор Кафтанџиев, с.р.